

PREDGOVOR

Četrnaesti broj časopisa *Demografija* u izdanju Geografskog fakulteta Univerziteta u Beogradu obeležen je određenim promenama koje su nastale usled neizbežne potrebe usklađivanja dosadašnjeg formata časopisa sa aktuelnim zahtevima u naučno - izdavačkoj delatnosti. Novi zahtevi koji se gotovo svakodnevno postavljaju, primoravaju redakcije da se prilagode standardima koji više promovišu tržišne nego stvarne akademske ili naučno – tehnološke potrebe društva. Indeksiranje u nekoj od referentnih baza naučnih časopisa trenutno predstavlja imperativ, kako autora, tako i redakcija, dok je egzistencija časopisa koji još uvek ne prihvataju ovu vrstu unifikacije, bez obzira na kvalitet objavljenih priloga, ozbiljno dovedena u pitanje. Nemerljivom posvećenošću prethodnih urednika časopis *Demografija* je u proteklih trinaest godina objavio preko 200 priloga iz kategorije originalnih naučnih radova i preglednih članaka, ali je njihova vidljivost u novim uslovima opstala samo u uskim okvirima malobrojne demografske zajednice u Srbiji. Istovremeno, kako višedecenijski nepovoljni demografski trendovi u Srbiji postaju sve naglašeniji, ali i prepoznatljiviji izvan demografskih krugova, proizvoljne i često neprimerene interpretacije su postale sastavni deo tumačenja jednog od najdelikatnijih društvenih i državnih problema. U tom smislu, novo uredništvo Demografije je prihvatilo da se suoči sa neizbežnim izazovima i sprovede neophodne promene koje bi trebale da omoguće lakši pristup objavljenim naučnim saznanjima iz oblasti demografije, ne samo široj akademskoj javnosti, već i kreatorima javnih politika i donosiocima najvažnijih državnih odluka.

Jedan od prvih zadataka je bila promena dosadašnjeg široko definisanog naslova časopisa *Demografija – Međunarodni časopis za demografska i ostala društvena istraživanja* u svedeniju formu iz koje se jasnije uočava domen naučnog interesovanja. Nakon višemesečnih konsultacija i pretraživanja u brojnim međunarodnim bazama naučnih časopisa, uredništvo je usvojilo predlog da se iz dosadašnjeg naslova ukloni podnaslov. Uredništvo je takođe odlučilo da se ukloni i alternativni naziv časopisa na engleskom jeziku koji je do 2016. godine glasio: *Demography -International Journal for Demographic and Other Social Studies*, a čija upotreba podrazumeva obavezu dvojezičnosti svih objavljenih priloga. Uredništvo smatra da ova obaveza predstavlja nepotreban teret. Krajem 2017. godine postavljena je i nova internet prezentacija koja predstavlja nezaobilazan deo infrastrukture današnjih časopisa, ali i preduslov za dobijanje neophodnih sertifikata za online objavljivanje. Ispunjavanje ovog uslova je rezultiralo uvođenjem Demografije u prvu inostranu bazu CEEOL (*Central and Eastern European Online Library*, Frankfurt am Main), a do kraja 2018. godine, biće podnete prijave za uvođenje u još tri referentne baze.

U smislu definisanja autorskih prava i uslova korišćenja objavljenih priloga,

uredništvo se opredelilo za upotrebu javne međunarodne licence *Creative Commons Autorstvo – Nekomercijalno – Bez Prerade 4.0*.

Novi pristup je tražio i redefinisavanje dosadašnje uređivačke politike časopisa, usvajanje novih instrumenata i poštovanje visokih standarda recenzentskog postupka. Za objavljivanje radova u četrnaestom broju Demografije apliciralo je 22 autora iz 5 država, sa ukupno 17 rukopisa iz oblasti fertiliteta, mortaliteta, bračnosti, migracija, istorijske demografije, ljudskih resursa, medicinske demografije i paleodemografije. Nakon sprovedenog recenzentskog postupka odobreno je objavljivanje 6 radova, od čega 4 autorska i 2 koautorska rada. Od ostalih 11 rukopisa, 7 je odbijeno u predrecenziji, a 4 rukopisa je prošlo pun recenzentski postupak u kome su ocenjeni negativnim recenzijama. U pregledu prispelih radova za četrnaesti broj časopisa učestvovalo je ukupno 13 recenzenata.

Radovi koji su objavljeni u četrnaestom broju časopisa *Demografija* u širem smislu pokrivaju četiri područja demografskih istraživanja: mortalitet, fertilitet, bračnost i migracije stanovništva. Članak pod naslovom "Samoubistva u Srbiji: najzastupljeniji načini izvršenja" predstavlja nam retko krišćeni analitički pristup mortalitetu u demografskim istraživanjima, kao i do sada neobjavljivane rezultate o distribuciji metoda suicida prema starosti stanovništva Srbije. U ovom radu su razmere razlika u relativnoj zastupljenosti najčešće primenjivanih metoda suicida po starosti utvrđene na osnovu novouvedenog indikatora koji su autori nazvali starosni indeks metoda suicida.

Članak pod naslovom "Odlaganje rađanja - referentni okvir motivacionog sistema" ukazuje na uticaje psiholoških, socijalnih i ekonomskih činilaca na motivacionu osnovu odlaganja rađanja, čija je pojava evidentirana u Srbiji početkom druge polovine 20. veka. Odlaganje rađanja postaje jedna od ključnih odrednica negativnih trendova fertiliteta i celokupnog demografskog razvitka, a analize relacija između individualnih i socijalnih činilaca motivacionih osnova rađanja pokazuju da se ukupna nestabilnost u sferi socijalnih, intimnih i poslovnih odnosa snažno reflektuje na polju prilagođavanja svakodnevnom životnom kontekstu, ali i na polju donošenja najbitnijih životnih odluka.

U sličnom tonu, članak pod naslovom "Zastupljenost i osnovne karakteristike vanbračnih zajednica u Srbiji i Evropskoj uniji" govori o vanbračnim zajednicama, jednom od derivata procesa tranzicije bračnosti koji postaje sve popularniji oblik partnerstva u savremenim društvima. Iako u poređenju sa većinom država Evropske unije vanbračne zajednice u Srbiji još uvek imaju relativno niske udele, čini se da će učešće alternativnih partnerskih formi postati nezaobilazan indikator u predstojećim istraživanjima fertiliteta, ali i tema daljih preispitivanja ustaljenih društvenih stavova o braku kao najprihvatljivijem aranžmanu reprodukcije stanovništva.

Od početka geopolitičke krize u Sirijskoj Arapskoj Republici migrantaska kriza ne prestaje da bude u centru pažnje brojnih autora širom sveta, iako su uzroci i

posledice već odavno objašnjeni do poslednjeg detalja. Rat u Siriji je uzrokovao jedno od najvećih pomeranja stanovništva od Drugog svetskog rata, a balkanska migraciona ruta je ušla u fokus evropske i svetske pažnje. U svemu tome je značanu ulogu imala nemilosrdna medijska kampanja, često sa neprimerenim interpretacijama koje su celu situaciju oko migranata dodatno komplikovale. Neumorno širenje senzacionalizma i ksenofobije je redefinisalo brojne političke agende u antimigrantsku propagandu, a žrtve migrantske krize protvorilo u robu čiju su vrednost određivali tržišni principi. Odnos tržišta rada nekih od vodećih svetskih ekonomija prema visokokvalifikovanom migrantskom stanovništvu detaljnije objašnjava članak pod naslovom "Nova međunarodna dinamika u geografiji ljudskog kapitala", dok se u radu pod naslovom "Geografski raspored prijema izbeglica u Italiji 'Lameduza Severoistoka' - studija slučaja" otvara polemika oko tzv. tršćanskog modela prihvata izbeglica kao reprezentativnog i primenjivog modela, ne samo za celu Italiju, već i za ostale evropske države.

Članak pod naslovom "Zastupljenost migracione problematike u udžbenicima geografije za osnovnu i srednju školu" otvara jedan od suštinskih problema u vezi sa razumevanjem migracione komponente populacione dinamike. Ponuđeni rezultati istraživanja na uzorku od nekoliko reprezentativnih udžbenika geografije za osnovnu i srednje škole u Republici Srbiji podsećaju na neophodnost preispitivanja Nastavnih programa koji problematiku migracija stanovništva ne predstavljaju učenicima u dovoljnoj meri i na aktuelan način. Autori navode da migraciona problematika zaslužuje kontinuiranu analizu, kako bi se preciznije utvrdili kriterijumi koncipiranja sadržaja udžbenika geografije u skladu sa ciljevima i zadacima obrazovanja i vaspitanja.

Navedeni radovi iz oblasti migracija stanovništva su predstavljeni na naučnoj konferenciji *Contemporary Migration in a Changing World: New Perspectives and Challenges*, koja je održana u Beogradu 18-21. septembra 2016. godine, u organizaciji Geografskog fakulteta Univerziteta u Beogradu, Regional Studies Association (RSA) i Migration, Interconnectivity and Regional Development Network (MICaRD).

Pored članaka koji su kategorisani kao 2 pregledna članka, 3 originalna naučna rada i 1 prethodno saopštenje, novi broj časopisa *Demografija* donosi jednu belešku i jedan prikaz naučne monografije.

Uredništvo se nada da će sadržaj novog broja, koji sa zadovoljstvom predstavlja, biti dovoljno zanimljiv za čitanje i inspirativan za sve autore koji razmišljaju da u narednom periodu apliciraju sa svojim priložima.

Glavni urednik
Aleksandar KNEŽEVIĆ